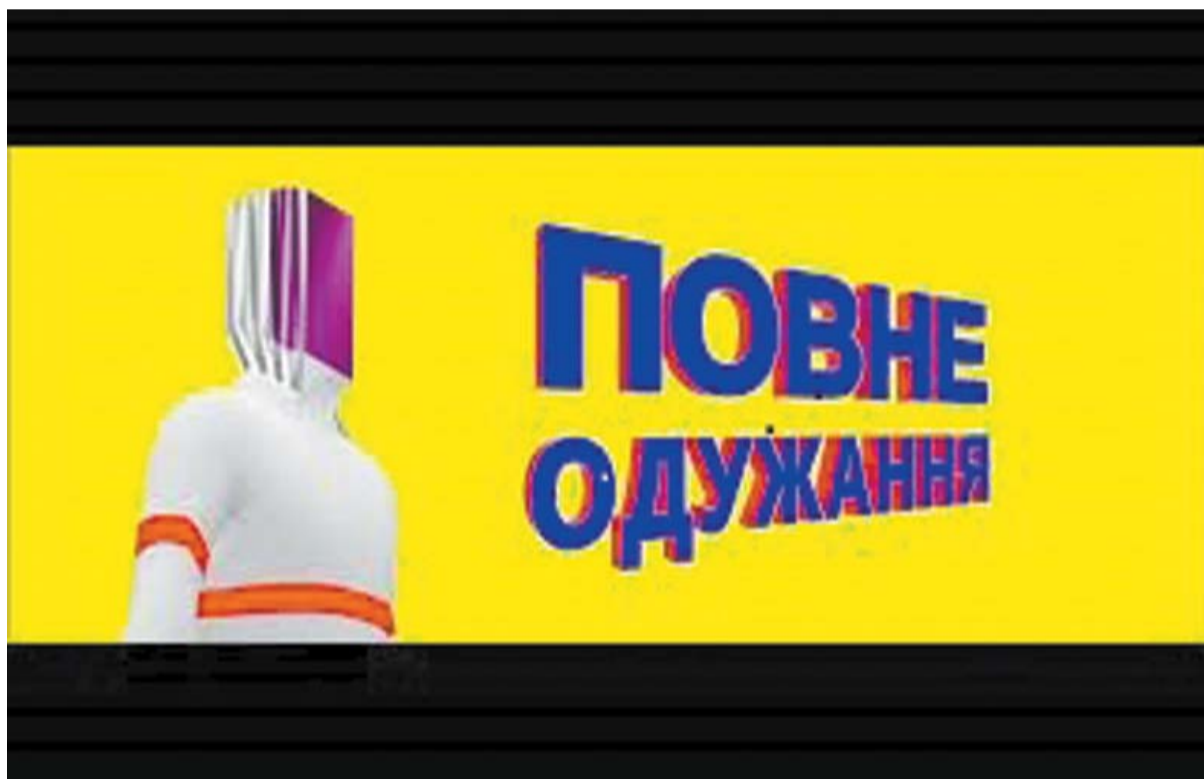




Фестиваль правди

Цього року на Криворіжжі має розпочатися 15-й сезон DOCSUDAYS UA



(Читайте на 3-й стор.)

«БРИТАНСЬКИЙ» ШТАМ, стратегія «однієї дози» та пилот — огляд наукових статей про коронавірус

Летальність «британського» штаму

Вчені із декількох британських наукових установ встановили наскільки небезпечним є «британський» штам В.1.1.7. Свою роботу вони [опублікували](#) 10 березня в журналі The BMJ. Штам коронавірусу, названий згодом «британським», виявили на південному сході Англії у жовтні минулого року, і вже 31 грудня три чверті всіх нових інфекцій у країні походили від нього. Тоді британська влада вказувала на підвищену заразність штаму і на 30-80% більшу смертність від нього, проте твердих наукових даних не було.

З 1 жовтня до 28 січня позитивний тест на коронавірус отримали понад 940 тис. жителів Великої Британії старших за 30 років. З них науковці відібрали 54 906 людей, які заразилися новим штамом, і стільки ж хворих, співставних їм за віком, статтю, датою збору зразків, етнічною приналежністю, проти інфікованих розповсюдженим до жовтня штамом вірусу. З першої групи померли 227 осіб проти 141 з другої, таким чином смертність від нового штаму зросла в 1,64 рази, або на 64%. Розкид результатів — від 32% до 104% збільшення летальності. При цьому вірогідність вижити, інфікувавшись будь-яким із штамів, не відрізнялася протягом двох тижнів з моменту зараження, та до 28 дня ймовірність померти від нового штаму збільшувалася. Проте, навіть враховуючи це, смертність від вірусу залишалася все одно відносно низькою — 4,1 смерті проти 2,5 на 1000 випадків зараження. За гіпотезою науковців, більша смертність від В.1.1.7 може бути пов'язана із сильнішим вірусним навантаженням на організми людей. Проте вони також не виключають можливі похибки, що могли виникнути під час збору зразків або відбору двох груп інфікованих.

Стратегія «однієї дози»

Позаяк більшість країн зіштовхнулися із нестачею вакцин на перших етапах кампанії, все частіше мова йде про щеплення однією дозою вакцини замість двох — аби вакцинувати щонайбільше людей. Науковці із Принстонського університету розглянули можливі наслідки такої стратегії, опублікувавши свою [роботу](#) в журналі Science.

Олег ФЕЯ,
сайт журналу «Український тиждень», 15 березня 2021 року
(У скороченому вигляді повністю читайте
за посиланням: <https://tyzhden.ua/Pandemic/251632>)

МВС повідомило, коли набудуть чинності нові штрафи за порушення ПДР

МВС сподівається, що закон про нові штрафи знизить кількість загиблих на дорогах в Україні на 10-15%

Нові штрафи за порушення правил дорожнього руху набудуть чинності о 00:01 17 березня, повідомив заступник міністра внутрішніх справ України Антон Геращенко.

«Ми сподіваємося, що цей закон знизить кількість загиблих на дорогах в Україні. Нагадаю, що минулого року на дорогах України загинули 3 554 людини... Ми очікуємо за цей рік зниження на 10-15% кількості загиблих через те, що менше людей буде їздити напідпитку, менше людей будуть перевищувати швидкість», — сказав Геращенко.

Верховна Рада [ухвалила закон](#) у лютому, 12 березня [документ підписав](#) президент України Володимир Зеленський.

Закон підвищує штрафи за низку суттєвих порушень:

♦ за порушення правил користування



ременями безпеки або мотошоломами штраф зростає з 51 до 510 гривень; ♦ штраф за перевищення встановлених обмежень швидкості руху транспортних засобів більш як на п'ятдесят кілометрів на годину тепер становитиме 3 400 гривень; ♦ за залишення місця дорожньо-

транспортної пригоди каратимуть штрафом у розмірі 3 400 гривень, позбавленням права керування транспортними засобами на строк від одного до двох років або арештом на строк від 10 до 15 діб. Раніше штраф за це порушення становив 510 гривень; ♦ штраф за керування транспортним

засобом особою, яка не має права керування таким транспортним засобом, або передача керування транспортним засобом особі, яка не має права керування таким транспортним засобом, тепер становитиме 3 400 гривень;

♦ керування транспортним засобом особою, позбавленою права керування транспортним засобом, каратиметься штрафом у розмірі 20 400 гривень з позбавленням права керування транспортним засобом на строк від трьох до п'яти років та з оплатним вилученням транспортного засобу чи без такого. До цього штраф становив 510 гривень.

Сайт радіо «Свобода»,
15 березня 2021 року

<https://www.radiosvoboda.org/a/news-novi-shtrafy-pdr/31151387.html>

Світлина розміщена за посиланням: <https://storage.dtkt.ua/files/%D0%A1%D1%83%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE/%D0%9F%D0%94%D0%A0.jpg>

ПРАВОВАХИСТ, УКРАЇНА І СВІТ: ПОДІЇ І ДАТИ

До уваги наших читачів – малесенький уривок з тієї книги, де на базі документів одна із засновників Української Гельсінкської Групи Оксана Мешко, розповідає про життя в жорстоких умовах тоталітарної держави ССРСР, без тіні вигадок і прикрашень. В ньому розповідається про умови перебування й важкої праці жінок у радянському концентраційному таборі. Тут збережені всі лексичні особливості письма Оксани Яківни. Якщо ж хтось хоче детальніше познайомитись із книгою та й взагалі з великою історією боротьби за права людини, радимо звернутися до сайту Харківської правозахисної групи за посиланням: <http://museum.khpg.org/index.php?id=1113917338> або <http://khpg.org/1422352447>

ЖИТТЯ В ТАБОРІ. ВТЕЧІ

Найреальніші, пристрасні, найяскравіші розповіді про невилічне життя в жіночих таборах не в змозі відтворити внутрішню дійсність та зміст кріпосної ячейки ГУЛАГу. Можна хіба тільки наблизити, і то на міражне видіння уздріти його загальний вигляд, а гостроту граней треба дивитися під всепроникним промінням нашої епохи, жорстокої історії ССРСР з «найгуманнішими законами першої в світі Країни Рад», доповнивши засекреченою гулагівською статистикою похоронених без труни і голів в'язнів, громадян цієї республіки! Та ще треба прислухатись до захованих у пам'яті живих, чудом уцілілих людей, табірних переказів, хоч цих переказів залишилось зовсім мало і ніколи вони не поповнять того, що навіки лягло разом з мертвими по великих просторах Сибіру і окраїн «необъятной земли Русской».

Можна знати, можна все зрозуміти, але щоб відчувати справжню біду, ту велику біду, треба самому, на своєму власному хребті її скуштувати.

Не буду перебільшувати: не були наші табори оснащені освітлювальними печами для спалювання живих людей, не остригали в жінок довгого хвилястого волосся для виготовлення з нього повсти, не ганяли нас і по смертовбивчому колі... Нас просто «брали до роботи» за принципом: «Не вмієш – навчимо, не хочеш – примусимо!». «Людина не може» (в розумінні людини щось є непосильне) – таке всім зрозуміле поняття не було застосоване до політв'язнів-жінок, натомість панувало лише єдине: «Не хоче».

Для жінок ГУЛАГом були затверджені «посильні» роботи:

1. Лісоповал (норми виробітку перевищували союзні норми для рубки лісу; як відомо, на лісорозробках працюють переважно чоловіки).

2. Роботи в кам'яних кар'єрах (камінь добувався для «потребностей лагерей»).

3. Вивантаження будівельного матеріалу (дерево, камінь, щебінь) вручну на вагонні платформи.

4. Закріплення залізниці після мужчин, котрі її «наживлювали».

5. Риття рискалем водостічних каналів у притундровій смугі УХВК та по Іркутській області і т.п. роботи.

На продуктовому пайку з диявольським розрахунком «на износ» з максимальним терміном 3-5-10 років. Тривалість життя, очевидно, вираховано на теоретичну людську «особь» як біологічну одиницю – отже завжди голодні. А, значить, виснажені і тому кволі й хворі, ми повинні були працювати «до труни, до німої снаги». Оце саме так виглядало оте наше смертовбивче коло! І ніхто не смів з нього вийти до останнього подиху... Різниця лише в методах і тривалості процесу вмертвіння. Не волосся для повсти, а руки «роботяг» (дармової, найкоштовнішої енергії) – для освоєння багатой «перлини» Сибірської пустелі. Хай би вона щезла, коли ті багатства добувати ціною мільйонів людських життів у ХХ вік з його технічними досягненнями!..

В Іркутській області, на новопрорізаній, як зуб у немовляти, станції Чуна, довго-довго стояла одна з численних жіночих «обителів» грішних, на новий кшталт заснована зі статусом робочої бджілки у великому гулагівському

вулику. Сіра і непривітна, захована за високим дощатим парканом, вправно обнесеним трьома рядами колючого дроту; по обидва боки паркану, за дротами «запретки». Розпушена, гладенько заскороджена землячка в «запретках» без жодного стебельця травиці. Як на амвон, ніхто не смів на неї стати чи зайти в «запретку» без дозволу вартового.

Догляд за «запретками» – найпильніший! Час від часу під пильним оком наглядача жіночі руки кволіх роботяг розпушували та скородили ту землю, вириваючи в зародку тонкі стебельця, щоб не проросли, щоб не згубився відбиток ступні ноги втікача!

Командири вартівні, озброєні наші охоронці, кожної зміни обходили зону навколо зсередини і зовні, пильно оглядаючи рівну землю площадок «запретки». Один приймав, а другий здавав серйозно і набундючено. Для чого вони це робили? За всю історію існування ГУЛАГу, думаю, не було зафіксовано втечі жінок із зони. Взагалі втеч, як правило, не було (може, були рідкісні, унікальні випадки з чоловічих таборів) через безнадійність цих спроб, тим більше втеч через паркан, на очах вартових на вишках!

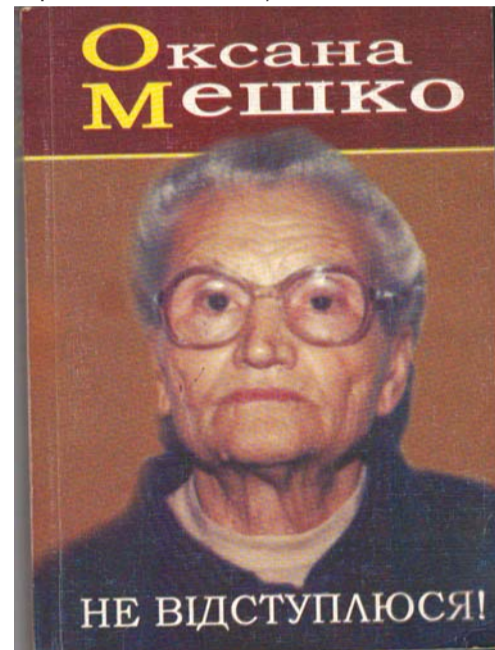
Вартових міняли щочотири години, щоб не послаблювалася їхня увага, не втомлювалося око стежити за життям барачного табору. Раз записана така процедура прийому-здачі в інструкції наших «душоохоронців» – вона неухильно виконувалася, як для автоматичного пристрою механізму. Молоді солдати після присяги «Служу Радянському Союзу!» служили вірно, і кожен з них щиро вірив, що «людий даром за грати не посадять». Добірно комплектувались солдати для цієї служби, дуже рідко попадалися серед них люди з західних областей, де прогрімліла війна 1941-45 року.

Дві втечі жінок, власне, спроби втечі зафіксувала табірні пам'ять, але не із зони, а з лісу, під час роботи, далеко за зоною, обидві – молоді жінки. Одна з цих жінок була українка з Криворіжжя, засуджена на 10 років за ст. 54 п. 6 КК УРСР, себто за шпигунство. Друга, лотишка, терміном на 6 років, за «разговорчики». Тікали з різних таборів і в різний час.

«Шпигунка» тікала веселої пори гарячого іркутського літа. Невидимкою вийшла з охоронного квадрату, себто об'єкту роботи, просікаючи обгороджене від лісного масиву і пішла блукати по прашурному лісу між дерев і звірів. Місяць вона дряпалась в хащах на підніжному кормі, переслідувана страхом самоти, а пізніше хижачками. Дороги не знайшла. А коли натрапила на озеро, на другому боці котрого були люди, невимовно зраділа, ледве видавила з себе слабкий крик про допомогу і знепритомніла... А надібрала людське поселення табірне! В лахмітті від казеного спецодягу, майже голу, посивілу, її відвезли до тюрми, а після слідства і суду привезли її в наш концтабір з 25-річним покаранням. Була це моя знайома із закритої Київської тюрми по вулиці Володимирській, 33. Уже засуджену МГБ, її тримали в своїй тюрмі з функцією «наседки» в 1947 році. Саме її підсадив мій слідчий Куценко для полегшення «роботи» зі мною. Десь із місяць була вона мені в камері очима Куценка і його пресом. Коли я збагнула, то зчинила

гвалт! Перевели мене в іншу камеру, холодну, затемнену, з мокрою стіною, що межувала з тюремним кльозетом, а її залишили в камері на другому поверсі, теплій і з нормальним вікном. Це була її камера, до неї приводили «об'єкт» спостереження. Витримана, симпатична, м'яка...

Немало я була здивована, що ця людина поєднала в собі таку волелюбність, що перемогла в ній усі її інші інстинкти, а, може, це саме й штовхнуло її на співпрацю? (У табірному начальстві, попри її другу судимість, була вона на доброму рахунку, користувалася незаперечними пільгами).



Лотишка тікала теж із лісу, осінньої пори, але вийти за той охоронюваний квадрат не змогла. Сховалася вона в одній із численних кучугур хмизу, що їх стягали для спалення з метою очищення лісорубної ділянки. Вже на заході сонця, вистроївши людей по п'ятірках, конвой не дорахувався однієї людини. Рахували по кілька разів, розділили по бригадах і знову рахували, і не зразу виявили, кого саме немає. За наказом конвою всі кинулися у той величезний квадрат на пошуки; скандуючи. Гукали, кликали, а бригадири загрозливо сварили. Потім частина конвою залишилася на охорону того квадрату, а друга, розлючена, бігцем спровадила заляканих жінок у зону і повернулася до лісу на нічну варту за втікачкою. Три дні нас не виводили на роботу, але в зоні зробили чисте пекло із залякуванням і погрозами, всіх звинувачуючи. Викликали ще один наряд конвою, вивели із зони до лісу роботяг на пошуки. Довго шукали, стали перекидати кучугури хмизу – не знайшли. По обіді послали всі бригади на спалення кучугур хмизу і за наказом скандуючи на весь ліс, оголосили про намір приступити до спалення, луною за нами озвалось ліс... Не озвалась одна людина – загнана втікачка.

Перші кілька кучугур запалили самі бригадири з конвоем – піднісши горючі головешки з їхнього вогнища (Вогнища конвою розпалювали за наказом бригадира зековки), і коли вони поралися біля вогнища, конвоїри відходили і ставали неподалік, поки не розгориться; швинок їм підносили, а підкидали потім вони вже самі. Далі з острахом почали палити жінки – задимів увесь ліс, стало тріщати, вогонь виривався з полум'ям...

Задимлена, вже вимазана, з червоними очима, не бачачи, вилізла загнана терпляча сміливиця!.. Це був момент тріумфу розлюченого командира і кількох злосливих охоронців; її схопили і, підштовхуючи, повели з лісу. Дорогою били й знущалися, вона падала і не могла йти, смертно били вже на вартівні, перед відправкою в тюрму на слідство. Через півроку люди зустріли її в лікарні, вже по-новому засуджену на 15 років, хвору «доходягу». Щедро «платили» ув'язнені за спробу бути людиною...

Обабіч закритої залізниці, на якійсь відстані один від одного, розташовані були чимало тих таборів, окремо розділених на жіночі й чоловічі. Найближче від нашої зони (за півтора-два кілометри) – знаходився деревообробний комбінат. Бригади слабосилих жінок водили близько тієї зони розпилювати відбракований матеріал на швинок. Тягали жінки цілий день пилку, цигикали нею, штабелювали. Це вважалося праця «легка»... А в зоні чоловічій шуміли циркулярки, було якесь механічне примітивне обладнання – там виготовляли і «фінські будиночки» для життя нашим душеприказчикам. Отож всіх, хто ходив, тягав опухлі, набряклі ноги, виводили на різні роботи за зону: у зоні вдень людей майже не було – всі на «трудоному фронті».

А звільнені санчастиною хворі лежали майже беззвучно і майже нерухомо в своїх сотах. Вважалося за щастя, коли санчастина давала звільнення на день-два хворій з температурою людини. Бо то був «відпочинок» – і роботяги заздрили тим, хто «мав щастя» залишитися в зоні на якихось пару днів.

Порядкувала в бараці одна днювальна строга паніматка. Їй вистачало роботи, проте ця робота вважалася «блатною», на цю роботу ставило табірне начальство жінок з твердим характером і хватких вишибал, що вміли догоджати начальству. Контактувати з роботягами, бригадирами, взагалі добре лавірувати. У зимовий час днювальним допомагали звільнені від роботи за вказівкою наглядача, начальника тощо.

Тихо було завжди в зоні, лише сьомий день, коли відпочивав Бог Саваоф і зеки, на території зони було невелике пожвавлення, під час перевірок двічі на день і коли люди ходили до їдальні.

Не боронилося заходити в чужі бараки; ходили ще мало, бо слабкі перевтомлені люди більше лежали на своїх місцях.

Зимою, в морози понад 40, людей за зону на роботу не виводили. Це були «актовані дні» і всі раділи, як радіють учні, коли вчитель захворіє, бо природа ніби сама співчувала людям; єдиний на тиждень день був для відпочинку (відпусток не було, і взагалі нічого більше зековцю «не положено» було). Проте наглядачам, адміністрації концтабору і цього було жаль, їм здавалось, що й цього було забагато для нас. В актовані дні вони виводили роботяг – половину населення зони – на три-чотири години для вантаження швирка для палива на вагонні платформи, а деколи використовували дармову робочу силу і в неділю. Відпочивали ті бригади, де молоді бригадири вміли підлабузнюватися до начальства, а часом хлібили з декотрими начальниками, криючись від оперуповноваженого. Цей персонаж був страхопудом не лише для зека. А й для всіх, хто стояв над нами. Вони чи не єдині були безгрішні, проте, мабуть, це було нелегко – утриматись від спокуси на жіночій колонії. Один такий молодик переступив «запрет» – його роман з нарядчицею швидко став відомим у зоні, а мав він ворогів доволі через свою прискіпливість і садистську пильність. Розплатився зниженням у чині і переводом у чоловічий табір. Нарядчицю, кокетливу польку, примусили зробити аборт – у нас не було «вольних» мужчин і ні на кого було скинути чужий гріх – у своїй табірній санчастині, де не було гінеколога. А коли не могли спинити кровотечу, її відвезли в сусідній чоловічий табір, де була санчастина...

(ЦЕЙ ТЕКСТ взято із книги «Не відступлюся!» (До 100-річчя Оксани Яківни Мешко) (обкладинка книги – на світліні), яка вийшла 2005 року в Харкові, була видана Харківською правозахисною групою у видавництві «Права людини».

Фестиваль правди

Цього року на Криворіжжі має розпочатися 15-й сезон DOCUDAYS UA

На цій нашій сторінці, присвяченій участі команди ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» в правозахисній роботі як регіонального партнера міжнародного фестивалю про права людини DOKUDAYS UA, вміщено кілька матеріалів. Передусім, це короткий погляд у минуле (зокрема, – пов'язане з часом початку російсько-української війни та з 2016-м роком), а також – інформування про наповнення теми, яка буде в центрі уваги цього горючого фестивального року.

Згадуючи минуле з мандрівного кінофестивалю на Криворіжжі та пропонуючи нову тематику переглядів

26 березня в Києві стартує XVIII Міжнародний фестиваль про права людини DOCUDAYS UA. Наше Криворізьке міське правозахисне товариство є його регіональним партнером. Документальні фільми з фестивалю, на які отримані авторські права в Україні, демонструються щороку восени-взимку на Мандрівному фестивалі (у Кривому Розі – з 2007-го року).

Україна з 24 серпня 1991 року, як пострадянська держава, пройшла за майже 30 років Незалежності складні соціально-політичні трансформації. Усвідомлення громадянами України своїх прав людини важко переоцінити. Це довела і Померанчева революція 2004 року і Революція Гідності восени-взимку 2013-2014 року, російсько-українська війна, яка триває вже восьмий рік (довше, ніж Друга світова).

За ці роки партнерства з фестивалем, починаючи з 2007-го, можна згадати і навести десятки прикладів цікавої і резонансної демонстрації документальних фільмів про права людини в місті Кривому Розі, яке організувало наше правозахисне товариство та його активісти Микола Коробко (голова організації), Володимир Налужний, Сергій Зінченко, Олена Маковій, Петро Лисенко, Сергій Дашковський та інші симпатки в середніх і вищих навчальних закладах, в поліцейській академії, що на мікрорайоні Зарічний, та військовій частині, що на макрорайоні Макулан. Тут також варто згадати і наших партнерів по Мандрівному фестивалю DOCUDAYSUA в місті Кривому Розі (культурно-громадський центр «ШЕЛТЕР+» і їхнє потужне молодіжне крило, якого в 2020-му році нам так бракувало). Протягом останніх чотирьох років наше товариство координує свої дії з Криворізьким місцевим центром із надання безоплатної вторинної правової допомоги та з координатором з цього центру Наталією Кожем'якою.

За сім років, починаючи з весни 2014-го, особливе значення мали для тих криворіжців, які переглядали привезені нами кінострічки та брали участь в обговореннях побаченого, на мій погляд, такі фільми «Євромайдан. Чорновий монтаж» (2014-й рік, режисери Володимир Тихий, Андрій Литвиненко, Катерина Горностай, Роман Бондарчук, Юлія Гонтарук, Андрей Кісельов, Роман Любий, Олександр Течинський, Олексій Солодунов, Дмитро Стойков), «Медик іде останньою» (2014-й рік, режисерка Світлана Шимко, Україна), «Боротьба Джамали» (2017-й рік, режисер Елін Йонссон, Швеція), «Девід і я» (2014-й рік, режисери Рей Клонскі і Марк Леймі-Канада), «Любіть мене, будь ласка» (2010-й рік, режисер Валерій Балаєн, Україна), «Гірчиця в са-

дах» (2017-й рік, режисер Пьотр Армянський, Україна), «Колір фасаду синій» (2019-й рік, режисер Олексій Радинський, Україна). А також – непересічна демонстрація фільму «Про звірів і людей» (2019-й рік, режисер: Лукаш Чайка, Польща), який було продемонстровано після анонсу російсько-польської журналістки Світлани Філонової в

яке означає рівень кисню в крові. Так, волонтери навесні 2020-го року в Україні вчергове рятували країну, постачаючи кисневі концентратори туди, де цього не зробила держава. Деякі родини, опинившись в ізоляції, відкрили для себе радість спілкування, а деякі – навпаки: не витримали випробування цілодобовою близькістю.



онлайн-показі 9 грудня минулого року; це організували як активісти ГО «КМПЗТ», так і працівники кіноклубу.

Звісно, тут я згадав найяскравіші фільми і події. Зрозуміло, що далеко не всі, які запам'ятались за ці майже 15 років існування Мандрівного фестивалю в Кривому Розі. Кожний із активістів нашого товариства міг би згадати ще багато фільмів і десятки демонстрацій, які запам'ятались. Крім того товариство провело багато круглих столів і тематичних семінарів на теми захисту прав людини в Кривому Розі, захисту природи і зелених зон, захисту процесів застосування державної мови в Україні і в Кривому Розі. І про це, очевидно, можна написати, не одну окрему статтю, аби дослідити тенденції в тих напрямках нашої роботи. Щодо останнього треба зауважити, що створений три роки тому кіноклуб документального кіно про права людини (а ми його створили спільно з Державним університетом економіки і технологій, ДУЕТ) працює більш-менш регулярно.

В плани ГО «КМПЗТ» входить створення кіноклубу і демонстрування документальних фільмів для учнів Криворізького будівельного ліцею (на вулиці Колачевського) в Тернівському районі міста Кривого Рогу. Адже кожного року наше товариство зустрічає там приязне ставлення й увагу в процесі організації кінопоказів з боку керівництва закладу та викладача історії України Тетяни Дормідонтової.

Цьогорічний, вже XVIII-й, фестиваль Docudays UA буде присвячений праву людини на здоров'я. В 2020-му році світ змінився через вплив безпрецедентної ситуації в історії людства через вірусну інфекцію covid-19. Люди стали підозрілими у ставленні одне до одного й до влади, все більше входить у звичку тримати дистанцію з незнайомими людьми і все більше – розуміти значення слова «сатурація»,

Під час XVIII-го фестивалю DOCUDAYS UA буде (цитата з сайту): «... запропоновано зануритись глибше в не завжди очевидні процеси для нових явищ і оцінити весь масштаб світових змін із початком пандемії вірусу covid-19 та переглядом свіжого документального кіно, беручи участь у правозахисних та міждисциплінарних подіях». Пропонується проговорити (цитата з сайту) «...нову міфологію, пов'язану з виникненням коронавірусу, про зміни в суспільстві, зокрема, в подоланні бідності, корпоративній етиці, у сфері медичного обслуговування, комунікацій і про те, від яких прав людини доводиться тимчасово відмовлятися в обмін на охорону здоров'я суспільства». Передбачаються дискусії про ментальну гігієну та психологічні проблеми людей. Залишаються проблеми медичної допомоги в умовах збройного конфлікту на Сході України та анексованому Криму. Разом з експертами буде обговорюватися медицина болю та буде розпочата нова кампанія «За дотримання прав майбутніх матерів та батьків у пологових будинках».

Мета фестивалю амбітна - «ПОВНЕ ОДУЖАННЯ».

Дуже радимо шанувальникам документального кіно і правозахисникам, просто активним громадянам всіх вікових груп детальніше ознайомитись із планами кінофестивалю DOCUDAYS UA, який проходимо з 26 березня по 4 квітня в місті Києві в гібридному форматі (онлайн і офлайн одночасно) на сайті фестивалю <https://docudays.ua/>. Команда фестивалю постійно працює над розвитком, удосконаленням фестивалю, з урахуванням нових викликів в Україні і світі.

Олександр ЧИЖИКОВ, координатор Мандрівного кінофестивалю про права людини DOCUDAYS UA на Криворіжжі від ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».

Що розповіли журналісти з «Громадського ТБ»

З Наталією Гуменюк і Дмитром Гнапом я зустрілася в Будинку кіно відповідно 25 і 26 березня і попросила коротко відповісти на мої запитання, що вони й зробили.

Керівник громадської організації «Громадське ТБ» Наталія Гуменюк, відповідаючи на запитання про можливість створення суспільного мовлення в регіонах (зокрема, а Кривому Розі), повідомила про таке:

«Відбувається зараз кілька паралельних процесів. Один – це, звісно, робити якісну журналістику, яка буде основою. Я не можу зараз сказати, наскільки можна реформувати обласні телерадіокомпанії. Мені здається, треба, принаймні, мати сильних журналістів на місцях, які були б основою. От, наприклад, якщо зараз щось важливе відбувається в Кривому Розі, там є ж до кого звернутися і знайти того, хто покаже реальну картинку, хто відпрацює, хто задасть непрості запитання. І от якщо є така основа (навіть якщо таких людей кілька), то це вже велика основа. А решта контенту – то дуже системна робота. В Україні є достатньо контенту, щоб його показувати, щоб ділитися, щоб об'єднуватися з іншими регіональними медіа».

А керівник проекту «Слідство. Інфо» на «Громадському ТБ» Дмитро Гнап одразу по закінченню зустрічі з правозахисниками та журналістами в рамках фестивалю розповів наступне:

«Мене попросили організатори розказати про те, як працює Закон України «Про доступ до публічної інформації». На відміну від попереднього спікера, мені довелося розказати не про досягнуті успіхи в реалізації цього закону, а про проблеми, яких вистачає. А такі вистачає, бо чиновники, попри існування цього закону, завжди знаходять шпарини для того, щоб не надавати публічну інформацію, посилаючись на те, що йде війна, проводиться антитерористична операція, а тому, наприклад, «не будемо надавати інформацію про закупівлю «Укроборонпрому». Або – про те, як використовуються гроші Міністерства оборони на різні потреби. Або ж – посилаючись на те, що інформацію про конкретних чиновників не можна надати, бо вона захищається Законом України «Про захист персональних даних». Наприклад, – біографії претендентів (як я розповідав на зустрічі) на голову державної фіскальної служби. Адаже було кілька родичів деяких високопоставлених політиків та чиновників, про яких нічого не вдалося з'ясувати офіційно, тому що офіційно надали відмову».

Олена МАКОВІЙ, число 7 за квітень 2016-го року.

Не ми маємо минати (якщо справді творці)

Починаючи з березня 2007-го року, Кривий Ріг представлений у Міжнародному фестивалі «Дні документального кіно в Україні про права людини» як його партнер і як організатор мандрівного показу його найкращих фільмів у нашому місті. Представлений був на той час лише однією організацією з Кривого Рогу: міським об'єднанням ВУТ «Просвіта» імені Тараса ШЕВЧЕНКА. З того часу перебіг подій на фестивалі висвітлює наша газета, а ще за рік (у 2008-му) ми його «охрестили» на істориках ФЕСТИВАЛЕМ ПРАВДИ. Але тоді навіть не могли собі уявити, що мине менше десяти років – і ми змушені будемо додати до цього визначення ще кілька вельми значущих слів: «під час агресії проти УКРАЇНИ». Але таке все ж сталося. Більше того – ми змушені сьогодні все частіше стверджувати, що частину земель незалежної України окуповано, причому – військами Росії, з народом якої ми, українці, боролися разом проти страшної і жорстокої гітлерівської навали.

А ще не менш важливо при цьому зазначити, що напад на нашу мирну землю з боку агресора відбувся після того, коли український народ тільки-но скинув кліку диктатора Януковича в самому центрі столиці й замислив розпочати довгоочікувану демократичні зміни на справді правових засадах, на засадах доброї волі й справедливості. Та над всією країною нависла загроза окупації зподальшою втратою незалежності. Тому тепер уже не дивно, що логосом-символом цього горючого, вже одинадцятого за ліком, Міжнародного фестивалю «Дні документального кіно в Україні про права людини» стало палаюче серце, а його центровою світліною – зображення оборонця Майдану зі справді великої фотовиставки українського творця Ігоря Гайдая «ОБЛИЧЧЯ СВОБОДИ. МАЙДАН». За кілька днів до офіційного відкриття фестивалю, 19 березня, ми відзначили річницю від дня народження геніальної української поетеси Ліни Костенко, а в серці її досі тяжіють (з огляду на надвірну обставину) слова із одного з її віршів про те, що «не час минає, а минаєм ми». Бо воно хоч і зрозуміло, що життя людини – надто коротке (порівняно із веселим часом), та дуже вже не хочеться, щоб так швидко минув відлучений історією час для державотворчості цілого українського народу. Однак мусимо зятимити собі, що коли вже втрачено здатність творити (якщо в масі своїй станемо паразитами на тілі землі чи бездуховними придатками до машин), коли піддаємо страху внаслідок натиску агресора, то так і згинемо «серед ступу широкого», не віднайшовши в собі сили протистояти злу, протистояти підступному й жорстокому загарбнику у вигляді кліки диктатора Путіна...

А тема ця має в своїй основі необхідність пильно зосередити увагу на явищі з досі невідомою назвою «ІДЕОРУПЦІЯ». Якщо коротко, то суть його викладена в розділі каталогу фестивалю, який так і називається. А розповідає там про нього член Організаційного комітету фестивалю, член правління Української Гельсінської спілки з прав людини Володимир Яворський. Там, зокрема, йде мова про таке: «Інформація в ЗМІ про корупцію не викликає ніяких суспільних, політичних чи правових наслідків. Люди настільки звикли до неї, що сприймають це як нормальну частину їхнього буденного життя, що вже нікого не дивує та не надихає на жодні активні дії. Новий час вимагає нових слів і понять, не тиражованих і не скомпроментованих, що примусили б задуматись над ситуацією, в якій ми всі опинилися, та про можливість виходу з неї. Ми винайшли нове слово – **ідеорупція**. Це корупція, що давно набула ознак ідеології, яка з роками стійко закріпилася в українській ментальності. По суті, ідеорупція – це деструктивна ідеологія, спрямована проти суспільних інтересів. Це ідеологія, заснована на тотальному нехтуванні правами людини. Тому що корупція ґрунтується на порушенні права власності, права на доступ до інформації, права на справедливий суд, свободу слова та багатьох інших прав. Корупційна система вмє захищатися й нападати. Вона захищається від спроб знищення чи обмеження, використовуючи залежність її користувачів. Вона рішуче нападає та намагається знищити всіх, хто їй заважає використовувати кругову залежність багатьох включених до неї осіб. На жаль, більшість людей в Україні не усвідомлюють, що боротьба з корупцією має починатися з боротьби за дотримання прав людини».

Організаторами фестивалю (як і в останні кілька років) – ті самі: Українська Гельсінська спілка з прав людини, Херсонська міська Асоціація журналістів «Південь», Херсонський обласний фонд милосердя і здоров'я і Центр сучасних інформаційних технологій та візуальних мистецтв. Проходить він за участі цілої низки медіа-партнерів і технічних партнерів, за підтримки посольства Швеції, Міжнародного фонду «Відродження» та інших.

Сергій ЗІНЧЕНКО. (У скороченому вигляді)
Повністю матеріал – за посиланням: <http://www.kmpzt.org.ua/?p=79>
На світліні: журі фестивалю

Точка зору

«Палаці Лукашенка» і «палац Путіна»: спільні інтереси правителів



Після сенсаційного розслідування Фонду боротьби з корупцією, що його очолює російський опозиційний активіст Олексій Навальний, надійшла черга до Олександра Лукашенка. Розслідування фонду Навального розповіло про палац у Геленджіку, який будується для російського президента Володимира Путіна і вражає уяву перспективами розкоші і несмаком. Фільм «Лукашенко. Золоте дно», випущений опозиційним телеграм-каналом NEXTA, розповідає про казкове багатство головного союзника Путіна.

В Олександра Лукашенка нібито 18 розкішних резиденцій, деякі з них – «подарунки» бізнесменів із президентського оточення. Дорогі автомобілі, літаки, вертоліт, золоті ручки. Отже, цей «народний президент», який в останні місяці невтомно бореться із власним народом – щось середнє між Володимиром Путіним і Віктором Януковичем.

Звичайно, такі викриття створюють зовсім інший образ Лукашенка, адже той завжди стверджував, що у нього нічого немає і що Білорусь, на відміну від Росії чи України – країна, вільна від олігархів. Так, олігархи в Білорусі не проглядаються. Крім одного, найолігархічнішого, що очолює країну ось уже майже три десятиліття і казково збагатився під час свого правління. І особливо непривабливо це виглядає на тлі зубожіння в Білорусі.

Очевидно, що це розслідування – ще один удар по популярності Лукашенка, якого і так вже багато співвітчизників не вважає законним президентом країни. Але чи означає це падіння рейтингу, що білоруський лідер близький до втрати влади?

Однозначної відповіді на це запитання, мабуть, не існує. Недавні масові протести стали для Лукашенка переважною тим, наскільки ефективним є апарат придушення протестів. І тут потрібно визнати, що до масових протестів був не готовий не тільки Лукашенко, до них не були готові і їхні учасники.

Головною помилкою протестного руху було нерозуміння того, за рахунок чого насправді Лукашенко утримує владу. Білоруський лідер насправді узурпував владні повноваження аж ніяк не у 2020 році, а майже відразу ж після перших для себе переможних виборів 1994 року. Уже у 1996 році Лукашенко розігнав білоруський парламент і знищив будь-яку політичну конкуренцію в країні. Всі наступні вибори і референдуми були лише декорацією, що нагадувала аналогічні «народні голосування» в радянській Білорусі. Додамо до цього таємничі зникнення політичних опонентів і чесних журналістів, знищення незалежних медіа, цькування незгідних. Але при всьому цьому авторитарний правитель користувався підтримкою більшості білорусів. І у суспільстві виникла ілюзія, що якщо ця більшість відмовить йому в цій підтримці – як це і сталося в 2020 році – режим Лукашенка зникне сам собою.

Але насправді режим Лукашенка тримається, як і будь-який класичної авторитарний режим, не на народній підтримці, а на силовій вертикалі. Питання тільки в тому, наскільки ця вертикаль є ефективною. Масові протести 2020–2021 років продемонстрували, що білоруські силовики готові до протистояння з власним народом, а ось учасники протестів аж ніяк не готові до силової конфронтації із захисниками режиму. Саме тому Лукашенку вдалося в достатньо короткий період розгромити опозиційні структури і значно зменшити надії незгодних на швидку зміну влади.

Путін перетворився на беззастережного союзника Лукашенка

Ще однією важливою помилкою білоруських опозиціонерів і рядових учасників протесту стала недооцінка ролі Росії в тому, що відбувається. Своему політичному довголіттю режим Лукашенка зобов'язаний не стільки здібностям самого правителя, скільки багаторічній економічній підтримці Росії, яка виражається у формах найрізноманітніших дотацій. Тому Лукашенко міг не побоюватися страйкового руху, він міг побоюватися

том на посаду глави сусідньої держави, що якщо він і далі буде проявляти незговірливість у питаннях «поглиблення інтеграції», в Москві подумують про інших білоруських політиків. Але як тільки на вулиці Мінська вийшли перші учасники протестів, Путін негайно перетворився на беззастережного союзника Лукашенка.

І на те у Путіна є очевидні причини – всі ці «палаці», спільні інтереси. Зміна влади в одній із колишніх радянських республік, тим більше в такій близькій до Росії країні, як Білорусь, в результаті народного протесту, є для Путіна гіршим із сценаріїв – і небажаним прецедентом для самої Росії. Саме тому російський президент так болісно відреагував на українські Майдани 2004-го і 2013–2014 років, а українська тема посіла чільне місце у російському телевізійному ефірі. І, до речі, у 2020 році тема білоруських протестів ненадовго потіснила нападки на Україну саме тому, що в обуренні білорусів фальсифікацією президентських виборів в їхній країні Кремль побачив перш за все загрозу своїм інтересам.

Тому можна констатувати, що з трьох опор свого режиму – народної підтримки, силової вертикалі і підтримки Росії – Олександр Лукашенко зберіг дві. Народної підтримки він позбувся, а історії про «палаці» її зменшують ще більше. Силовики, як і раніше, готові виконувати його накази. І Путін готовий сприяти йому у збереженні влади – більш того, у тривожні для білоруського режиму дні, коли існували побоювання, що білоруські силовики перестануть підтримувати Лукашенка, в Росії заявляли про готовність задіяти власні силові структури.

Питання про те, скільки може проіснувати авторитарний режим без народної підтримки, є на сьогоднішній день суто теоретичним. Без масового силового опору – довго. Але навіть якщо станеться політичне диво і білорусам вдасться домогтися відставки Лукашенка, то вони можуть зіткнутися з тим, що їхній авторитарний режим був продовженням російського авторитарного режиму. Тоді вони зіткнуться вже не з власним правителем, а з президентом Росії Володимиром Путіним – так, як зіткнулися з Путіним українці 2014 року, після втечі з України її тодішнього президента, союзника Кремля Віктора Януковича.

Віталій Портников, журналіст і політичний коментатор, оглядач радіо «Свобода» і «Крим.Реаліті», сайт радіо «Свобода», 13 березня 2021 року
<https://www.radiosvoboda.org/a/palatsy-lukashenka-palats-putina-opozychiya/31148315.html>



тільки одного – рішення Кремля його не підтримувати.

Але і Володимир Путін в цій ситуації опинився в парадоксальній ситуації. Можливо, перед президентськими виборами у Білорусі в Кремлі і хотіли показати Лукашенку, що він не є безальтернативним кандида-

На світлинах: багатства Путіна і Лукашенка; розміщені за посиланнями: https://ichef.bbci.co.uk/news/800/cpsprodpb/9F22/production/_116683704_56454.png та https://ichef.bbci.co.uk/news/800/cpsprodpb/16275/production/_117514709_1.jpg